

Vilnius, atrakintas dizaino

Judėdami mieste nuolat mindome, griebiamo, užsėdame ir prisilaikome už dizaino sprendimų. Kai šie sprendimai tobulai atlieka savo funkciją – dažniausiai į juos net neatkreipiame dėmesio. Mat tokia pagrindinė dizaino paskirtis – užpildyti trūkumą, išspręsti problemą, priimti iššūkį. Raktą į sprendimus inžinieriai, architektai ir dizaineriai ieško atsižvelgdami į laikmečio tendencijas, estetinį suvokimą ir vidinį norą eksperimentuoti. Šis žemėlapis kviečia susipažinti su gana įvairiais trijų dizaino laikotarpių objektais, kuriuos vienija į dešimtuką pataikantys sprendimai.

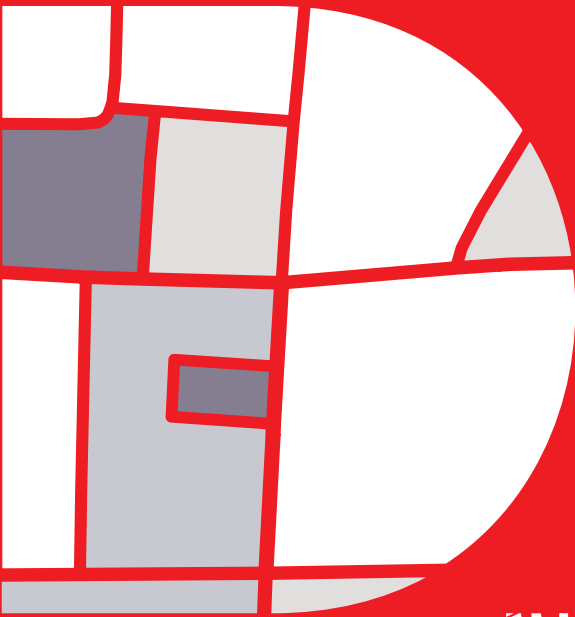
Žemėlapyje objektų nuotraukas slepia nutrinamos D raidės.

Keliaukite pagal koordinatas bei aprašymus ir pirmiausia objektą pabandykite atpažinti patys. Savo spėjimą patikrinkite nutrindami D raidę mone-ta ar kitu aštriabriauniu daiktu.

Domina kitos temos? Ieškokite apie juos išleistų lankstinukų ten pat, kur radote šį.

Projektą įgyvendino: Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Užsienio ryšių ir turizmo skyrius, Lietuvos dizaino asociacija
Leidinio sudarytojas: Jonas Liugaila
Turinio sudarytojai: Albertas Kazlauskas, Darius Pocevičius, Karolina Jakaitė
Kalbos stilistė: Aistė Jūrė

Vilnius, atrakintas dizaino

Dizainas iki sovietinės okupacijos

Dizainas, kaip atskiras žanras, susiformavo XIX a., pramonės revoliucijos metu. Iškilus fabrikams, įdarbinus galingas mašinas, buvo galima pradėti kurti serijinius daiktus – ne po vieną, o šimtais ir tūkstančiais. Iki šios revoliucijos daiktų dizainas analizuojamas daugiausia per jų funkcijos prizmę arba autorinius amatininkų darbus.

Dizainas sovietinės okupacijos metais

Sovietinės okupacijos metais dizaino terminas nevertotas dėl „kapitalistinio“ atspalvio. Kalbėdami apie šio ir ankstesnių periodų dizainą, sakome „taikomoji dailė“ ar „pramoninė dailė“. Dizaineriai vadinti (ir kartais tebevadunami) apipavidalintojais, meniniais redaktoriais. Kai po Antrojo pasaulinio karo Vakarų pasaulyje kilo dizaino ikonos, ši sritis tobulėjo ir gerino žmonių patirtis, Lietu-

voje dėl susiklosčiusių istorinių aplinkybių dizainas vystėsi lėčiau. Koją kišo ir tai, kad sovietiniu laikotarpiu nebuvo konkurencijos. Vis dėlto galime pasidairyti į vienus įdomiausių šio meto objektų, įeinančių į mūsų šalies dizaino istoriją.

Dizainas nepriklausomybės metais

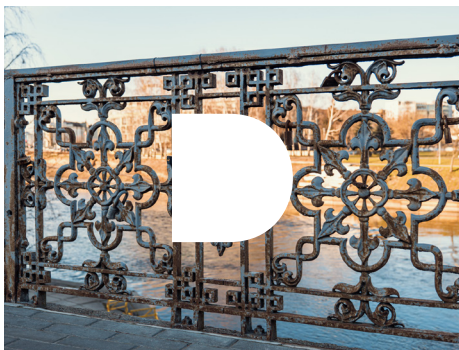
Periodą, kuris tęsiasi iki šiol, galima skelti pusiau. Mat atgavus nepriklausomybę, Lietuvos dizainas pirmiausia turėjo pasivyti Vakarų pasaulį tiek ideologine, tiek procesų, tiek rezultato kokybės prasme. O tuomet prasidėjo identiteto paieškos ir lietuviško dizaino veido formavimas, vis dar tebesitęsiantis, bet jau atpažįstamas ir atlaikantis globalios rinkos išbandymus.

Žmonėms, turintiems judėjimo negalią, tėvams su vaikais vežimėliuose, didžioji dalis žemėlapyje pateiktų objektų lankymui tinkama, išskyrus objektus Nr. 3, 5, 10, 13, 15.

Tinkama su gyvūnais, išskyrus objektus, lankomus iš vidaus.

1 Vytis su skolinta karūna

Pilies tiltas prie Senojo arsenalo

Iššūkis Iki 1891 m. tiltas per Vilnią, čia pat įtekančią į Nerį, buvo medinis. Tuomet nuspręsta jį pakeisti tvirtesniu metaliniu ir įrasminti reikšmingą jo vietą. Tilto inžinieriai susidūrė su iššūkiu, kaip deramai upę kertantiems žmonėms priminti, kokia išskirtinė yra ši miesto vieta.

Raktas Buvo nuspręsta, kad tilto įrasmिनimo raktas – herbo panaudojimas dekore. Herbai nuo seno buvo laikomi socialinio išskirtinumo, privilegijuotos padėties ir kilmingumo ženklu. Heraldika – herbų kūrimo ir naudojimo sistema – atsirado, kai dauguma žmonių dar buvo nerastingi, bet galejo lengvai atskirti ryškius, paprastus simbolius. To meto Lietuva jau turėjo keletą atpažįstamų simbolių, tokių kaip Vytis. Todėl tilto dekorui buvo pasirinktas būtent jis. Įdomu tai, kad 1845 m. prie tilto turėklų

2 Seniausias skelbimų stulpas

Maironio ir B. Radvilaitės g. sankirta

Iššūkis Tarpukario Vilniuje, kaip ir dabar, miestiečių dėmesį bandydavo atkreipti reklama. Ilgą laiką įvairius skelbimus žmonės kabindavo ant specialių lentų. Tik jos nebuvo labai gerai matomos po miestą keliaujantiems įvairiomis transporto priemonėmis. Iššūkis – kaip patraukti pravažiuojančių keliųių žvilgnius?

Raktas Šią problemą sprendžiantis raktas įgavo užapvalintas formas. Mieste atsirado skelbimų stulpų su dekoratyvinėmis „kepuremis“ ir stiebą primenančiais modernaus stiliaus ornamentais viršuje. Pirmieji tokie statiniai išdygo 1936 m. Jie specialiai buvo statomi ant šilagatvio krašto, kad afišas ga-

3 Baldai ir vaistinei, ir vaisinei, ir desertinei

Užupio g. 20

Iššūkis Centrinėje Užupio gatvėje 1870-aisiais buvo sumanyta įrengti vaistinę. Reikėjo sukurti šiai veiklai tinkamus baldus ir kitus interjero sprendinius. To meto vaistainikai buvo įsitikinę, kad sėkmingam farmacijos verslui, kuris galės pereiti iš vienos kartos rankų į kitas, reikalingas ilgaamžis sprendimas. Koks jis?

Raktas Patalpa, į kurią užsukdavo vaistinės lankytojai, buvo vadinama oficina. Vos įžengus į turėjo kelti pasitikėjimo jausmą. Vos įžengus į turėjo kelti pasitikėjimo jausmą. Todėl nuspręsta sukurti baldus iš tvirtos tamsios medienos, numatytą vietą gerai matomiesiems vaistaininko darbo įrankiams. O lentynų skyrelius sužymėti lotyniškai. Raktas į

4 Ne logotipas, o knygyno herbas

Dominikonų g. 6

Raktas Knygyno šeimininko L. Žyndos sūnus Boleslawas draugavo su Stepono Batoro universiteto Dailes fakultetą neseniai baigusiu grafiku, garsiojo dailininko Ferdinando Ruszczyco mokiniu Edwardu Kuczyńskiu. Edwardas ir pasiūlė raktą į sprendimą. 1936 m. jis pastato fasadą ištapė mieste itin reta sgrafito technika. Visas tapybos darbas buvo sudarytas iš devynių skydo formos iliustracijų.

5 A. Jakšto gatvės laiptinės plytelės

A. Jakšto g. 9
Į pastatą patekti lengviausia per pietinį įėjimą, kuris paprastai būna atviras.

Iššūkis 1897 m. Michailas ir Sofija Prozorovai buvo garsi Vilniaus pora. Architektas ir visuomenės veikėja A. Jakšto gatvėje, net dviejų ankstesnių sklypų vietoje, nusprendė pastatyti didžiulį pastatą. Tai turėjo būti visuomeninės, reprezentacinės ir gyvenamosios patalpos. Laikmetis diktavo gausiai naudoti puošybos elementus. Pastato šeimininkai susidūrė su iššūkiu – kaip didžiulę erdvę išpuošti gražiai ir efektyviai.

Raktas Raktas į sprendimą – pramoninis dizainas. XIX a. II p., atsiradę geležinkeliai ir kilus fabrių statymo vajui, Vilnius išgyveno modernizaciją. Daugejo tiražuojamų gaminių, tarp jų – ir interjero detalijų. Prozorovai šeimą pasinaudojo technologine pažanga. Todėl užsukus į A. Jakšto gatvės devintuoju numeriu pažymėtą pastatą, verta pasidairyti į

6 Vilnietiška šiukšlių urna

Maironio g. 6

Iššūkis Dabar sunkiai įsivaizduojame miestą be šiukšladiėžių. Ypač kai beveik kiekvienas naujas daiktas turi savo pakuootę. Viešųjų šiukšladiėžių turinys galėtų daug papasakoti apie miestiečių gyvenimo būdą ir įpročius. Tik įsivaizduokite, jei turėtumėte progą apžiūrėti, ką išmesdavo vilnietiai šėštajai praėjusio amžiaus dešimtmetį. Apie tai turėjo progą pamąstyti projektuotojas Aleksejus Grigorjevas, kuriam teko užduotis sukurti miestiečių poreikius tenkinantį sprendimą.

Raktas Kadaise iš tuomečio Leningrado į Vilnių atvykęs Aleksejus Grigorjevas tapo vienu svarbiausių miesto projektuotojų. Būtent jis sostinėi sukūrė klasikinio dizaino mažosios architektūros šėdevrus – šiukšlių urnas. 1953-ųjų pavasarį viešosios Vilniaus

7 Saugančios ir puošiančios restorano grotos

Dominikonų g. 10

Iššūkis Dominikonų ir Šv. Ignoto gatvių kampe stovi pastatas, kurio gotikiniai rūšiai mena XVI a. Praejus daugiau nei keturiems šimtams metų, čia įsikūrė restoranas, kurio pavadinimas tiesiogiai pabrėžė pastato istoriją – „Senasis rūšys“. Restorano šeimininkai nusprendė apsidrausti nuo chuliganizmo atvejų ir pirmojo aukšto langus apsaugoti grotomis. Čia ir kilo iššūkis – kaip funkcinį objektą paversti dekoro elementu, dar ir paisant pastato istorinio konteksto.

Raktas 1979 m. kalvio Leono Vytauto Gliniskio dėka pastato langus iš Dominikonų gatvės pusės apgau-

8 Naujos senamiesčio čerpės

Lydos g. 5

Iššūkis Sovietiniais metais vykdant statybas Vilniaus senamiestyje buvo nuspręsta: pastatai, kurie neišstovėjo per karą, nebebus atstatyti. Jų vietose dygo nauji. Tačiau kad senamiesčio naujokai nevirstų svetimkūniais šalia garbaus amžiaus kaimynų, reikėjo sprendimų, derančių prie istorinės aplinkos.

Raktas Rakto ėmė ieškoti 1895 m. įkurta Jašiūnų plytinė, pokariu tapusi Jašiūnų bandomąja gamykla. Čia imta gaminti nestandartinės keramines statybines medžiagas, skirtas Vilniaus, taip pat Trakų, Kauno, Klaipėdos ir kitų Lietuvos miestų senamiesčiams. Vienas lengviausiai atpažįstamų jos gaminių – stilizuotos žuvų žvynus primenančios čerpės. Jų spalva ir žaliava buvo senoviškos, o forma – naujų laikų. Jašiūnų gamyklos čerpės Vilniuje patogiausia apžiūrėti

9 Moderni kino teatro LIETUVA iškaba

Pylimo g. 17

Iššūkis 1965 m. Vilniuje buvo pastatytas naujas kino teatras. Tai buvo pirmasis modernus panoraminis kino teatras tuometėje sovietinėje Lietuvoje – reikšmingas visuomeninis pastatas. Todėl ir pavadintas didingai – „Lietuva“. Artėjant atidarymui moderniam kino teatrui trūko modernios iškabos. To meto architektai ir dizaineriai, nepaisydami sovietinės okupacijos, norėjo lygiuotis į Vakarų Europą ir kuriamu dizainu pabrėžti, kad „mes – europiečiai“. Šio iššūkio ėmėsi menininkas Linas Katinas.

Raktas Ką tik architektūros studijas Lietuvos dailės institute baigęs L. Katinas rakto ieškojo užsienio pavyzdžiuose. Architektas neslepė, kad labiausiai jį įkvėpė SAS, skandinavišų oro linijų logotipas. O praėjus 55 metams po iškabos kūrimo, jis

10 Nauji ritualai Vilniaus santuokų rūmuose

K. Kalinausko g. 21

Iššūkis Sovietų valdžia turėjo nemenką iššūkį – religijos ir tikėjimo ženklus, simbolius, papročius ir tradicijas pašalinti iš okupuotų valstybių viešojo gyvenimo. Tokios revizijos neišvengė ir santuokos apeigos. Įprastai architektai „apipavidalindavo“ nusistovėjusius judėjimo erdvėje įpročius, o čia planuojant patalpas ir baldų išdėstymą teko iš naujo išrasti santuokos ritualą, vengiant bet kokių sąsajų su religija ir jos simbolika.

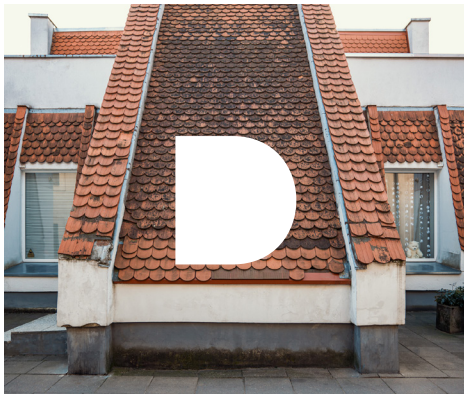
Raktas Pirmasis Lietuvoje ir kaimyninėse šalyse nebažnytinėmis santuokoms skirtas pastatas sukurtas ambicingos komandos, vadovaujamos architekto Gedimino Baravyko. Iki šių dienų beveik nepakitusiame interjere vyrauja dviejų tipų erdvės: vertikal uždara ir aukšta, skirta oficialių apeigų salėms, ir horizontali atvira, jausmenos mastelio foje, skirta finalinei šventiškai eisenai. Pasak baldus projektavusio Eugenijaus Gūzo, įjedu su G. Baravyku

erdvės pasipuošė keliais tūkstančiais tokių urnų. Jos tapo vienu iš skiriamųjų sostinės (vėliau – ir visos Lietuvos) ženklų. O tada metę žvilgnis šiukšladiėžes vidun, greičiausiai būtumėte pamatę obuolio graužtuką, saldainio popierėlį ir sulankstytą laikraštį.

bė įspūdingos susivijusios metalinės grotos. Jų centre vaizduojama gėrimo taurė praeiviams užsimaena apie restorane vykusias linksmybes. Įdomu, kad ši eksterjero apdaila ne vienintelė, išlikusi iš restorano atidarymo laikų. Pakelus akis virš įėjimo pastato kampe, galima pamatyti originalų sviestuvą.

(ir net pačiupinėti) vaikų darželyje Lydos gatvėje. Taip pat daugiabučiame name Pilies g. 23, buvusiam kino teatre „Maskva“ Didžiojoje g. 28 ir Vilniaus universiteto bibliotekos pastate Universiteto g. 3.

netgi prisipažino: „Ne sukūriau, o nušvilpiau! Susėdus su architektais Nasvyčiais – jiems irgi patiko. Autorių teisių tada nebuvo. Taip ir atsirado.“ Šiuo metu „Lietuvos“ vietoje stovi D. Libeskindo suprojektuotas MO muziejus, tačiau kino teatro iškaba buvo išsaugota – ji puošia MO muziejaus skulptūrų sodelį.

sutūrė, kad „stalas, prie kurio atliekamas pagrindinis santuokos ritualas, turėjo atitikti altoriaus bažnyčioje prasmę“. Šalių galinėse sienose įkomponuoti dailininko Konstantino Šatūno vitražai ir tekstininės žinaidos Kalpokovaitės-Vogelienės gobelenai tapo apeigos, vykstančios prie stalo-altoriaus, fonu. Apžiūrėti šių sprendimų turistai buvo vežami iš visos tuometės SSRS. Pastato kūrėjamas 1976 m. įteikta SSRS Ministrų Tarybos premija, iludijanti, kad buvo rastas tobulas raktas.

11 Logotipas, žymintis leidyklų įvaizdžio perversmą

Gedimino pr. 50

Iššūkis 1964-ųjų pradžioje Lietuvos knygų leidyboje įvyko perversmas. Trys milžiniškos valstybinės leidyklos ankstesnius grozdžiskus pavadinimus pakeitė į trumpus ir lengvai įsimenamus. Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla virto „Mintimi“, Valsitybinė pedagoginės literatūros leidykla – „Šiesa“, o Valstybinė grožinės literatūros leidykla – „Vaga“. Tų metų vasarį buvo paskelbtas respublikinis konkursas leidyklų emblemoms sukurti. Kas priėmė šį iššūkį ir tapo naujojo „Vagos“ logotipo autorium?

Raktas Konkurso nugalėtoju pripažintas grafikas, būsimas Vilniaus dailės instituto profesorius Antanas Kučas. Raktas į sėkmę buvo to meto vizualinių tendencijų panaudojimas ir, kaip kiekvieno sovie-

12 Medžio šaknų dekoras

Jogailos g. šalia „Verslo centras 2000“

Iššūkis Miesto medžių priežiūra – šiek tiek kitokia nei didesnėse erdvėse augančių lapuočių. Pavyzdžiui, reikia pasirūpinti, kad medžio šaknys būtų apsaugotos, todėl svarbu prie šilagatvio pritvirtinti stiebą apgaubiančias groleles. Inžinieriai susidūrė su iššūkiu sukurti tokį objektą, kuris atliktų pirminę funkciją, bet kartu prisidėtų prie bendro gatvės vaizdo. Juk ją lemia ne tik didieji pastatai, bet ir smulkūs elementai, tokie kaip plytelės, šiukšladiėžės ar suoliukai.

Raktas Sprendimo raktas buvo rastas ankstyvojo pokario laikotarpiu. Šaknis saugančios grolelės sukurtos imituojant augalinius raštus. Toks sprendimas buvo ne tik estetiškai patrauklus, bet ir praktiškas – raštas sukurė pakankamai tuščiaidurių plotų, kurie

13 Vienintelis praeito amžiaus parduotuvės interjeras

Vilniaus g. 25

Iššūkis 1948-aisiais atidaryta Juvelyrinė parduotuvė Nr. 2. Po gero dvidešimtmečio ji subrendo rekonstrukcijai ir naujam pavadinimui. Interjero sprendimų iššūkis buvo dvejojas – reikėjo atskleisti parduotuvą aksesuarų estetika, sukurti modernią atmosferą ir, be abejo, pristatyti naują parduotuvės vardą – „Eglė“.

Raktas Rekonstruotos parduotuvės atidarymui pasirinkta simbolinė data – 1970 m. kovo 8-oji, Tarptautinė moters diena. Savo damoms išrinkti prabangią dovaną kvietė naujoji aptakių formų „Eglės“ emblema. Tuometei Prekybos ministerijai priklausančio prekybinės reklamos cecho meistrai sukūrė ne tik emblema, bet ir tris plafonus.

14 Akiniai neskaitantiems (pavadinimų)

Pilies g. 32

Iššūkis 1992 m. Vilniaus senamiestyje, Pilies gatvėje, buvo įkurta optika. Atidarymo progą jai reikėjo reklaminės iškabos. Tačiau jautri istorinė aplinka reikalavo prie konteksto derančio subtilaus sprendimo. Kaip išspręstas šis iššūkis?

Raktas Nuo seno miestuose buvo populiarius rankų darbo metalinės iškabos, pasižymėjusios ilgaamžiumu. Laikais, kai nemaža gyventojų dalis dar buvo nerastingi, daugiau dėmesio sulaukdavo ne tiek žodinė, kiek vaizdinė išraiška. Krautuvių šeimininkai stengėsi praeiviams suprantamai paskelbti, ko pas juos galima įsigyti. Europos miestuose tebekaban-

15 Baro interjeras iš amžinų daiktų

Etnonų g. 6

Iššūkis 1995 m. šlovės viršūnėje esančios šiauliečių grupės „Bix“ lyderis Saulius Urbonavičius-Samas nusprendė Vilniuje įkurti savo ambasadą. Sostinės centre pradėtas įrenginėti baras. Jam reikėjo maitingojo, grupės muziką ir stilių atliepančio interjero. „Aš labai aiškiai deklaravau, kad, jeigu kursime barą, jis bus „bixiškas“ ir dizainu, ir idėja apskritai“, – sakė Samas. Išsiskeltą iššūkį jis įvykdė su kaupu.

Raktas Baro interjero idėjos rakto „Bix“ narys ieškojo už Lietuvos ribų. Populiarumo sulaukė muzikantai tuo metu nuolat koncertuodavo užsienio šalyse. Išmašę pusę pasaulio jie spėjo aplankyti ne vieną garsų roko barą. Samas prisimena: „Tuomet daugelis Vilniaus kavinių ar barų buvo labai panašūs, neretai priminė posovietinės valgyklas su plastikinėmis kėdėmis, ant sienų kabančiais gintariniais paveikslais“. „Bix“ bare viskas priešingai – užuot kūrus specialiai barui pritaikytus daiktus, antrąkart

tinę okupaciją išgyvenusio kūrėjo, noras įdarbinti tautinius elementus. Apie gelyte papuoštų keturių raidžių kompoziciją žurnalas „Naujos knygos“ rašė: „Šriftinė-ornamentinė A. Kučo emblema – aiški, įsimenanti, turi nacionalinį charakterį“. „Vagos“ logotipas naudojamas iki šiol ir puošia renovuotą leidyklos pastatą Gedimino prospekte.

leido cirkuluoti orui ir kvėpuoti dirvožemiui. Iki šių dienų Vilniuje išliko nedaug tokių floristinių grotelių, tačiau jomis pasigrožėti vis dar galima Jogailos ir A. Stulginskio gatvėse. Ilgainiui šių objektų estetika supaprastėjo – eidami Gedimino prospektu galite atkreipti dėmesį į palyginti.

Plafonai, dar vadinami šviesdėžėmis, reklamavo Maskvoje gaminamus „Aviator“ laikrodžius, „Juveel“ sidabrinius indus ir Baltarusijos gamykloje „Kristal“ nušlifuosus brangakmenius. Didelė dalis interjero su reklaminiiais plafonais ir dirbtine oda (dermantinu) aptrauktais baldais išliko iki šiol. Tai viena iš nedaugelio išlikusių vietų, akimirksniu galinti nukelti lankytojus į XX a. II p.

16 Eksperimentinis suoliukas

T. Šenčenkos g. 16A

Iššūkis 2011 m. Lietuvos dizaino forumo organizuoto konkurso „Neformate“ tema buvo „Visuomeninis baldas“ – ne tik funkcionalus ir patogiai naudojamas, bet ir atitinkantis lietuviško klimato iššūkius. Net šeši konkurso dalyviai atrado raktą į sprendimą, bet apžiūrėti galime tik vieną.

Raktas Vienintelis išlikęs konkurso eksponatas – suoliukas „Nefarmzdis“. Jis pagamintas iš metalinių vamzdžių, todėl nekaupia vandens – ant jo galima prisėsti ir per lietų. „Lietvamzdžio“ autoriai – kadaise gyvavusio kūrybinio kolektyvo „Vienasdu“ nariai.

17 Paminklas dizainui

T. Ševčenkos g. 16A

Iššūkis 2006 m. buvo surengtas pramoninio dizaino konkursas „Neformate“. Konkurso dalyvių laukiantį iššūkį nurodė pati tema – „Nacionaliniai sėdėjimo ypatumai“. Šmaikščiai skambanti užduotis kvietė dizainerius išsistudijuoti ir atskleisti lietuvišką sėdėjimo kultūrą.

Raktas Konkurso tema įkvėpė tuo metu Vilniaus dailės akademijoje studijas bebaigiantį Paulių Vitkauską. Nacionalinio sėdėjimo raktu tapo dešimtkojis kėrlas, besispaunčių pavadinimu – „Ku-dir-ka“. Skirtingi vertintojai šiam balde atranda skirtingus lietuviškumo kodus. Pradedant nuo to, kad supa-

18 Čiuożykla verslininkams

„Live Square“, Gedimino pr. 44

Iššūkis Ilgą laiką Gedimino prospekto pusė, vedanti į Žvėryną, buvo apsnūdusi. Lukiškį aikštės rekonstrukcija ir aplink aikštę besikuriančios kavinės buvo pirmasis impulsas prospektui sujusti. Dar labiau prie to prisidėjo iškilęs modernus verslo centras, viešbutis, gyvenamosios ir viešosios erdvės. Visa tai – nekilnojamojo turto plėtros bendrovės „Eika“ projektas. Projekto autoriai nusprendė, kad erdvių pašonoje reikia interaktyvios meninės instaliacijos, kuri stimuliuotų praeivių smalsumą. Šiam iššūkiui pakviestas novatoriškas kūrėjas Julijonas Urbonas.

Raktas J. Urbonas pasiūlė žaismingą raktą – suprojektavo čiuożyklą suaugusiems, kitaip – korpora-

19 Upės korys

Neries upės betoninės krantinės

Iššūkis Pastaruosius kelerius metus vilniečiai ėmė aktyviau tyrinėti sostinę ir j mėgstamas pasivaikšiojimų vietas įtraukė daugiau miesto erdvių. Tarp jų – ir Neries pakrantę. Bėda, kad ilguose pasi-vaikšiojimuose ruožuose nebuvo vietų pailsėti. Kilo klausimas, kaip išnaudoti Neries pakrantės aplinką, neapstatant jos suoliukais ar nelaukiant grandiozi-nių restauravimo darbų.

Raktas Raktą į poilsį pasiūlė dizaineris Vytautas Puzeras. Jis sumanė panaudoti sovietų laikus

20 Dėmesys Lietuviško dizaino pradininkui

Jakšto g. 13

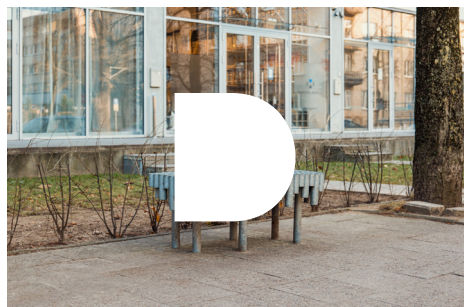
Iššūkis Dizaino pradžia Lietuvoje, kurią galima skačiuoti nuo XX a. vid., siejasi su viena asmenybe – Feliksu Daukantu. F. Daukantas yra dizaino edukacijos pradininkas, daugybės straipsnių ir iniciatyvų autorius. Lietuvos dailės instituto Pramonės gaminių meninio konstravimo katedros (dabar – Dizaino katedra) įkūrėjas. Felikso sukurti dizaino sprendimai apima įvairius objektus – nuo juvelyrinų gintaro dirbinių iki Vilniaus centriniam pašte esančio elektrinio laikrodžio. Nuo 1947 m. iki pat gyvenimo pabaigos sostinėje dirbusiam kūrėjui reikėjo sumanios memorialinės lentos. Šio iššūkio ėmėsi dizaineris Šarūnas Šlektavičius.

21 Atgimęs herbas

Stulpai Gedimino pr.

Iššūkis Sovietmečiu dėl pernelyg aiškaus religinio turinio – per upę brendančio šv. Kristoforo su kudiakėli Jėzumi ant peties – sostinės heraldika buvo pasmerkta užmarščiai. Šiuo atžvilgiu Vilnius nukriautas bene labiausiai, mat kitų Lietuvos miestų herbai buvo toleruojami, nors ir teko kai ką pakoreguoti, atsižvelgiant į ateizmą propaguojančios valdžios užgaidas. 1990 m., atkūrus Lietuvos valstybę, Vilnius atgavo teisę naudoti istorinį herbą. Iššūkis – prikelti jį iš užmaršties.

Raktas Apie Vilniaus herbą matomą šv. Kristoforas pirmą kartą užsimenama XVI a. Žygimanto Augusto privilegijoje. Tikėtina, kad jis simbolizavo perėjimą

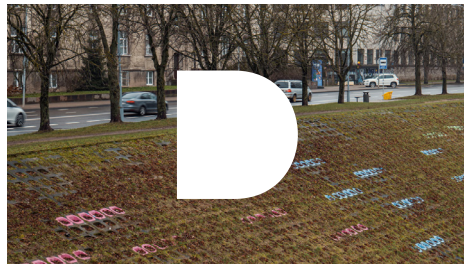
A. Kučerenkaitė, J. Bučelis, V. Gečas, N. Keblys, T. Stalninoris, M. Puipaitė ir E. Skuodaitė. Kitų penkių šio konkurso eksponatų likimas gana dramatiškas. Vienas neatlaikė klimato išbandymų, o kiti keturi pirmąjį mėnesį dingo iš viešųjų erdvių.

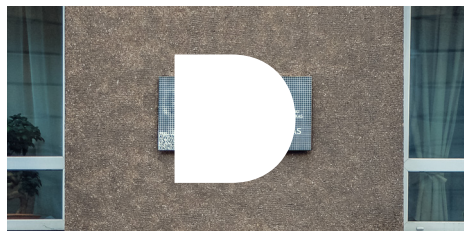
mosios kėdės kojos primena senuosius padargus, baigiant ritmiškų garsų, kurį skleidžia naudojamas baldas. Konkurso metu „Ku-dir-ka“ išgarsino jauną dizainerį, o baldas tapo lietuviško dizaino veidu ir iki šiol jį reprezentuoja.

tyvinę žaidimų aikštelę. Neįprastas šios čiuożyinės pakilimo būdas: galima įsivaizduoti, kaip kostiumuo-tus verslininkės ir verslininkai kyla eskalatoriumi, o tuomet, pasak menininko, nebeleka klausimo, ką da-ryti toliau, nes „sėdmenis iškart traukia prie žemės“.

menančių betoninę pakrančių architektūrą ir į staciakampes skyles įtaisyti sėdimas vietas. Tarsi bitė, korį pripildanti medaus. V. Puzero iniciuotas projektas taip ir vadinasi – „Upės korys“.

Raktas Jakšto g. 13 namo sieną puošia interaktyvus staciakampis. Jo idėja – tik iš toliau įsiziūrėjus išryškėjantis F. Daukanto portretas. Ši memorialinė lentą sukurta iš daugybės taškinių grafikos elementų, atspindinčių dizainerio veiklos įvairovę ir įtakas. O nuskaiciūs kairiajame kampe esantį QR kodą, at-siveria nuoroda į kūrėjui dedikuotą „Vikipedijos“ pus-lapį. Tai kvietimas ne tik atrinkti dizaino asmenybės kodą, bet ir pildyti su juo susijusius pasakojimus.

iš pagoniško krašto į religiją. „Nešti Kristų“ reiškė nešti naują tikėjimą. Įdomu tai, kad XIX a. istorikas T. Narbutas „Lietuvių tautos istorijoje“ svarstė, ar tik negalejo Vilniaus herbe pirmiausia būti vaizduojamas padavimų milžinas Alcis, o tik vėliau jį pakeitė šv. Kristoforas. Naujasis, tik stiliistiškai nuo senojio besiskiriantis herbas patvirtintas 1991 m. balandžio 17 d. Jo autoriaus – dailininkas Arvydas Každailis.